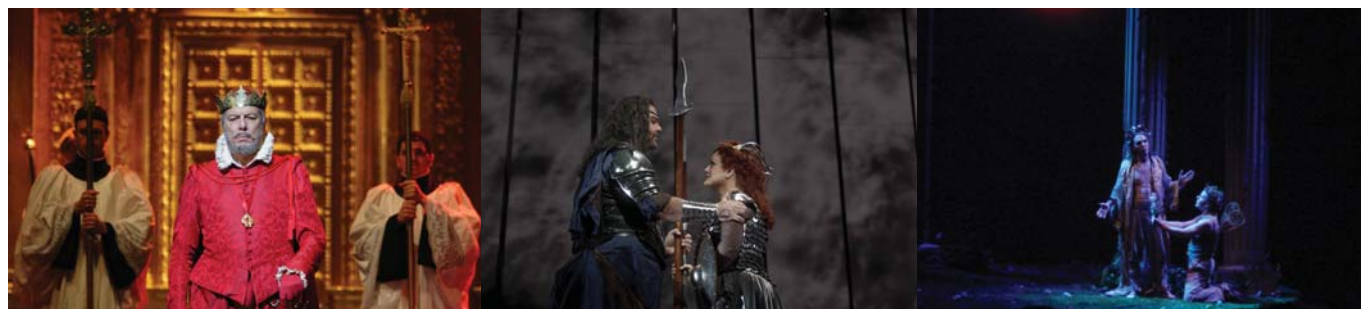
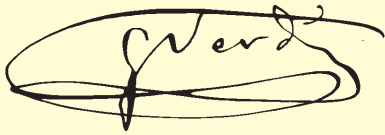

Wagner, Verdi ali Britten?

S tremi različnimi osebnimi izkaznicami vstopamo v letošnje operno leto, ki predstavlja kar trojno operno obletnico.

Priimek: Verdi	Priimek: Wagner	Priimek: Britten
Ime: Giuseppe Fortunino Francesco	Ime: Wilhelm Richard	Ime: Edward Benjamin, lord Britten Aldeburški
Rojen: 10. oktober 1813 v kraju Roncole di Busetto	Rojen: 22. maj 1813 v Leipzigu	Rojen: 22. november 1913 v Lowestoftu
Umrli: 27. januar 1901 v Milanu	Umrli: 13. februar 1883 v Benetkah	Umrli: 4. december 1976 v Aldeburghu
Živel v: v Bussetu, Milanu, Santagati, Parizu	Živel v: Dresdnu, Leipzigu, Würzburgu, Magdeburgu, Königsbergu (današnji Kaliningrad), Rigi, Parizu, Dunaju, Münchnu, Weimarju, Zürichu, Tribschnu, Bayreuthu, Palermu, Ravellu, Benetkah	Živel v: Lowestoftu, Londonu, Amityvillu, ns Long Islandu, v New Yorku, Aldeburghu
Status: vdovec Margherite Barezzi, poročen z Giuseppino Strepponi	Status: ločen od Minne Planer, v zvezi z Mathildo Wesendonck, poročen s Cosimo Liszt	Status: zveza s Petrom Pearsom
Poklic: skladatelj	Poklic: skladatelj, dirigent, libretist, esejist	Poklic: skladatelj, dirigent, pianist, violist
Skladateljeva misel: »Melodija in harmonija sta samo sredstvi za ustvarjanje glasbe in če bo nekoč prišel dan, ko ne bomo več govorili o melodiji, harmoniji, italijanski, nemški šoli itd., bo to začetek kraljestva umetnosti.«	Skladateljeva misel: »Pišem glasbo s klicajem!«	Skladateljeva misel: »Kruta je, veste, da bi morala glasba biti lepa. Glasba je lepota osamljenosti in bolečine, moči in svobode. Je lepota razočaranja in nikoli uresničene ljubezni. Je kruta lepota narave in večna lepota enoličnosti.«
Operna dela: 37 oper	Operna dela: 13 glasbenih dram	Operna dela: 15 opernih del
Vplivi: belcanto, Rossini, Bellini, Donizetti	Vplivi: Beethoven filozofija Schopenhauerja, Marxa, Engelsa literatura nemške romantike starogrška kultura	Vplivi: Beethoven, Mahler, Berg, Schönberg, Stravinski glasba Vzhoda
Nazori: patriot, sodeloval v gibanju za združitev Italije, njegovo ime uporabljeno kot V(ittorio) E(manuele) R(e) d'I(talia)	Nazori: revolucionar	Nazori: pacifist
Glasbene posebnosti: opustil je ločevanje med ariosom in recitativom v prid dramski kontinuiteti, glavno izrazno sredstvo melodija, njegova glasba je simbol italijanske identitete, poslušalci so se poistovetili z liki preprostih ljudi v njegovih operah, nakazal je pot verizmu v operi	Glasbene posebnosti: glasbeno delo kot celostna umetnost (Gesamtkunstwerk) širokopotezne glasbene strukture, v katerih je skušal glasbo in besedilo čim bolj približati, pomikanje harmonije na rob tonalnosti, glasba povzema mitološke in filozofske misli, pomen orkestrskih barv pred melodijo, združil je Gluckov pogled na opero z značilnostmi Beethovnovih simfoničnih del, vodilni motivi (leitmotivi);	Glasbene posebnosti: opere za otroke in mladino s pedagoškim namenom glasbeni eklekticism, metrika, podobna metriki angleške poezije, pogosta modalnost, njegova glasbena misel je osvobodjena tedanjih prevladujočih tokov, poseben pomen orkestracije in melodične invencije
Podpis: 	Podpis: 	Podpis:

Izbrati izmed treh? Težavna naloga. Izbrati med dvema? Verdija ali Wagnerja, ki sta delila glasbeni svet že v času ustvarjanja? Za nekatere je izbira samoumevna, drugi se ne opredelijo, spet tretji presenetijo z izbiro, kot se je zgodilo z obrekovano otvoritvijo sezone v milanski Scali. Wagner na italijanskem glavnem odru ob odprtju opernega leta v obdobju Verdijeve obletnice je morda znak, da smo le bližje Verdijevi miselnosti. Kljub temu pa nas bo vedno kaj bolj pritegnilo kot drugo. O izbiri smo povprašali slovenske skladatelje, ki imajo poseben odnos do operne umetnosti. Pravzaprav smo jih postavili pred poseben izziv. Da bi bili tudi odgovori v slogu letošnjih glasbenih obletnic, smo jih prosili, da zapišejo odgovor tako, da bi bil lahko primeren tudi za uglasbitev operne točke. Mogoče boste rekli, da je to naloga za libretiste, vendar pa so se nekateri kljub temu potrudili.

Larisa Vrhunc

Larisa Vrhunc (1967, Ljubljana), skladateljica in pedagoginja, deluje kot docentka za glasbeno teoretične predmete na Oddelku za muzikologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Ta predstavica mlajše skladateljske generacije ustvarja orkestrsko, komorno in vokalno glasbo. Napisala je tudi komorno opero *Doors* na libreto Jonathana Safrana Foerja, ki so jo izvedli septembra 2005 v Berlinu. Je prejemnica študentske Prešernove nagrade Akademije za glasbo, nagrade za najboljšega diplomanta na konservatoriju v Ženevi ter nagrad na evropskih skladateljskih tekmovanjih (Prix Fondation Royaumont na 1. evropskem skladateljskem tekmovanju »Chours & Maîtrises de Cathédrales v Amiensu, Prix de Conseil d'Etat« v Ženevi), dobitnica ene od treh enakovrednih nagrad na evropskem ženskem skladateljskem tekmovanju (Nijmegen na Nizozemskem) in prve nagrade na 2. evropskem skladateljskem tekmovanju »Chours & Maîtrises de Cathédrales« v Amiensu, nagrade 13. Mednarodnega kompozicijskega seminarja Boswil). Med najpomembnejšimi deli je skladba *Hologram* za simfonični orkester, za katero je leta 2003 prejela nagrado Prešernovega sklada.

Pozdravljeni, odgovarjam s parafrazo pesmi Primoža Čučnika *V tem primeru* (Nova okna, 2005): »V tem primeru sem prepričana, da moraš povsem zaupati

domišljiji in stezicam, ki jih na brezpotjih ubere glasba ...

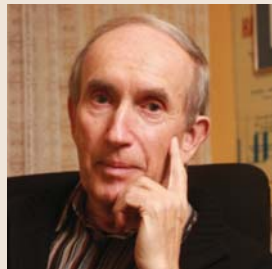
Ko greš skozi puščavo, potrebuješ Wagnerja in Verdija.

Vzemi torej vse, kar je v tem slovarju, in tudi česar ni. Lahko ti pride prav. Tudi pozneje, tudi ko te ne bo več – prividi utrinkov nad sipinami in zvezde bodo sijale.«

Lep pozdrav,
Larisa Vrhunc

Alojz Ajdič

Alojz Ajdič (1939, Fojnica pri Sarajevu) ustvarja orkestralna, komorna in vokalna dela. Leta 2002 je napisal opero *Brata* na libreto Marka Selana. Za svoja dela in delovanje na glasbenem področju je prejel številne nagrade. Med njimi so najpomembnejše: Župančičeva nagrada leta 1994 (za 2. simfonijo, imenovano Okno duše), nagrada Prešernovega sklada (za 3. simfonijo, imenovano Simfonija za tolkala in simfonični orkester) leta 1997, Kozinova nagrada leta 2009 za zaokrožen simfonični opus.

»Zelo težko je izbrati med temi tremi. Vsi trije skladatelji so veliki mojstri. Vedno pa ti je kateri bližje in zame je to Verdi. Navdušuje me tako vsebinsko

kot oblikovno.«

Jani Golob

Jani Golob (1948, Ljubljana) skladatelj, violonist in pedagog deluje kot izredni profesor za kompozicijo in glasbeno teorijo na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Napisal je tri opere, *Krpanovo kobilu*, *Medejo*, *Ljubezen kapital*. Njegov opus obsega tako orkestrsko, vokalno, komorno, kot scensko in filmsko glasbo. Je dobitnik Prešernove nagrade Univerze v Ljubljani (za Concertino za veliki orkester; leta 1977), Župančičeve nagrade (za štiri slovenske ljudske pesmi za godala; leta 1983), nagrade Prešernovega sklada za Koncert za violino in orkester (v letu 2000), Kozinove nagrade DSS za leto 2012.

»Ti trije skladatelji so zelo različni. To je podobno, kot če bi vas vprašal: imate raje kruh ali kruh z rozinami? Mislim, da je prav, da slavimo vse tri obletnice.

Izbirati med tremi bi bilo nesmiselno, saj vsi trije predstavljajo vrhunec.«

Tomaž Svete

Tomaž svete (1956, Ljubljana), skladatelj, pedagog in dirigent, je najbolj prepoznaven po opernih delih (*Kralj Malhus*, TV-opera (1980), *Ugrabitev z Laudaškega jezera*, radiofonska opera, več verzij (1992), *Pesnik in upornik*, opera grozljivka (1996), *Kriton*, filozofska opera (2000)). Ustvarja tudi komorna, orkestrska, zborovska in solistična dela. Deluje kot izredni profesor kompozicije ter predstojnik oddelka na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru. Je prejemnik nagrade Theodorja Körnerja za opero *Ugrabitev z Laudaškega jezera* na Dunaju (leta 1992), nagrade RTV Slovenija za *Requiem* (1993), prve nagrade za kantato *Sacrum delirium* na tekmovanju za skladatelje v Gorici (leta 1994), prve nagrade na mednarodnem tekmovanju Johanna-Josepha Fuxa v Gradcu (Opernkompositionswettbewerb) za opero *Kriton* (leta

2000) ter nagrade mesta Maribor, Glazerjeve listine (leta 2002).

»Nekaj misli o fenomenu Wagner-Verdi«
»V Nietzschejevem Predgovoru za Richarda Wagnerja je kot dejanska metafizična dejavnost človeka postavljena ume-

tnost – in ne morala, večkrat se ponovi tudi misel, da je bivanje sveta upravičeno samo kot estetski fenomen. Nasprotno Verdijev umetniški »credo« trdno korenini v srži moralno-etičnih družbenih vprašanj. Prvi je bil znanilec obnove misticizma v idealističnem pomenu besede, drugi pa eden najbolj prepričljivih zastopnikov glasbenega realizma svoje dobe.

Zdi se, da je neke vrste antinomija med umetniškim fenomenom Wagnerja na eni in Verdija na drugi strani nek umetno ustvarjen pojem, ki je v tistem času lahko bil sredstvo za ideološka ali kulturnopolitična obračunavanja med posameznimi tabori, v današnjem času aktualna kvečjemu kot didaktično pedagoški pripomoček, v očeh muzikološke znanosti pa kot anahronizem in pojav »per se«.

V to prepričanje nas toliko bolj utrjuje, če se, nadalje, poglobimo v harmonske značilnosti partitur obeh mojstrov in semantičnih povezav v zvezi z le-temi. Primerov kot na primer – »pomirjujočemu ansamblu v F-duru sledi »arija maščevanja Eboli« (ti dve tonaliteti nimata po pravih tonskega stavka skoraj ničesar skupnega, v ezoteričnem izročilu pa predstavljata simetrična nasprotna pola, semantično gledano pa se vežeta na afekte, ki se vežejo na prej omenjene vsebine) ali nihanje med polarnima tonaliteta a-mol in es-mol v uvodu v »Tristan«, ki dramaturško kar najbolj ponazarjata njegovo čustveno razklanost in usodnost te ljubezni-teh primerov je torej nešteto. Mislim, da je treba iz današnje perspektive iskati skupne točke med velikima skladateljema in ju obravnavati kot dva pola operne umetnosti, ki se med seboj dopolnjujeta.

Najmanjšo uslugo pa delamo skladateljem, če se jih spominjamo in izvajamo samo ob obletnicah, tema naj bi bila zanimiva predvsem za astrologe in manj za resne glasbenike. V tem smislu seveda vse spoštovanje in priznanje Brittnu, ki mi je že zaradi časovne bližine tudi ustvarjalno najbližji, vendar ga ne morem omenjati v isti sapi z Wagnerjem in Verdijem, kar se zdi verjetno že na prvi pogled razumljivo.

Za konec: opera se je kot vrst rodila iz humanizma in se vanj tudi vedno znova (kljub nasprotnim modnim tendencam, ki koreninijo med drugim tudi v ideologiji neoliberalizma) vrača.
Amen.

Tomaž Svete, redni profesor za kompozicijo, skladatelj, dirigent, pedagog, svobodni mislec, mirovnik.«

24. 12. 2012